

MOBILITZANT-SE CAP A LA COOPERACIÓ

Míriam Ferrer Avellí
miriam.ferrer@udg.edu

David Ballester Ferrando
david.ballester@udg.edu

Josefina Patiño Masó
josefina.patino@udg.edu

Bernat Serdà Ferrer
bernat.serda@udg.edu

Universitat de Girona

Resum

Introducció

L'estiu del 2006 va ser el punt de partida per iniciar un projecte de cooperació amb Nicaragua; 15 alumnes han pogut fer diferents estades en aquest país, cooperant amb el programa "Yo si puedo" d'entrada i continuant després amb la col·laboració amb (la UNAN) per a realitzar el pràcticum d'infermeria. Actualment s'està treballant amb la redacció i signació del conveni amb el "Colectivo de Mujeres de Matagalpa".

Objectius

L'objectiu principal de l'escola d'infermeria a l'encetar aquests projectes, és sensibilitzar a l'alumne cap a la mobilitat i cap a la cooperació, i així aplicar els coneixements adquirits al llarg dels estudis d'infermeria a d'altres realitats culturalment ben diferents.

Material i mètode

Per tal de treballar aquesta sensibilització cap a la cooperació s'han planificat i dut a terme diferents cursos al llarg d'aquests anys. Desde la formació plantejada als brigadistes del projecte "Yo si puedo", passant pel curs de "Metodologies participatives aplicades en educació per a la salut" fins al curs de "Cooperació internacional", s'han dirigit els esforços a enfortir els coneixements i característiques del país al qual s'aniria a fer la cooperació, en aquest cas Nicaragua.

Resultats

Gràcies a l'esforç de l'Escola d'Infermeria i dels diferents estaments amb els que s'han realitzat convenis de col·laboració, un total de 15 alumnes han tingut la possibilitat de realitzar el pràcticum d'infermeria o fer una estada de cooperació a Nicaragua. Així mateix d'altres alumnes i professionals d'infermeria han pogut realitzar els cursos programats i així sensibilitzar-se i conèixer la realitat nicaragüenca.

Conclusions

L'experiència ha estat del tot enriquidora, tant pels alumnes com pels professors que han pogut realitzar les estades, i la defineixen com una possibilitat única i del tot recomanable que ofereix el sistema universitari, i que els ha acostat a d'altres realitats culturals potser d'altra manera més inaccessibles.

Introducció

Per tal de donar cabuda a l'inquietud dels estudiants, l'estiu del 2006, l'Escola d'Infermeria de la Universitat de Girona (UdG), va iniciar un projecte de cooperació amb Nicaragua.

En l'estada de cooperació hi han participat 15 alumnes i diferents professors del Departament d'Infermeria. L'experiència inicial, va consistir en col·laborar en la campanya d'alfabetització "Yo si puedo", la qual va ser un èxit i va ser el punt de partida per donar continuïtat, obrir noves vies al projecte i programar noves estades relacionades en el marc cooperatiu en l'àmbit de la salut.

Arrel d'aquesta col·laboració, es va signar un conveni a tres parts entre la UdG, la Universitat Autònoma de Nicaragua (UNAN) i la "Asociación de Educación Popular Carlos Fonseca Amador (AECPPFA)", per a la realització d'un practicum d'estudiants de tercer curs de l'Escola Universitària d'Infermeria de la Universitat de Girona.

La mobilitat dels estudiants ha permès organitzar diferents cursos de formació en relació a la cooperació, i a l'aprenentatge de metodologies participatives aplicades en l'educació per a la salut.

Actualment s'està en tràmits per signar un conveni amb el "Colectivo de Mujeres de Matagalpa" i així durant aquest curs 07/08 un alumne de tercer curs podrà dur a terme el pràcticum a Nicaragua.

Objectius

General

La filosofia de l'escola d'infermeria de la UdG considera especialment la sensibilització de l'alumne cap a la mobilitat i cap a la cooperació. Per aquest motiu els esforços es dirigeixen en aconseguir obrir espais nous de creixement cultural i personal pels estudiants.

Un dels objectius fonamentals és aplicar, mitjançant el pràcticum, els coneixements adquirits al llarg dels estudis d'infermeria a d'altres realitats culturalment ben diferents. Creiem que l'experiència fomenta una base sòlida a l'estudiant que dona resposta a nous plantejaments que la nostra societat ens presenta.

L'objectiu és establir sinèrgies entre les parts implicades, la UdG, la UNAN i l'AECPPFA, i actualment el "Colectivo de Mujeres de Matagalpa" i consensuar un projecte de col·laboració intercultural per tal que estudiants de l'Escola Universitària d'Infermeria de Girona realitzin el pràcticum i estades de cooperació a Nicaragua.

Específics

- Conèixer un altre país i la seva forma d'entendre la salut.
- Sensibilitzar als alumnes cap a la mobilitat.
- Oferir un espai d'intercanvi cultural.
- Obrir els espais de realització del pràcticum a d'altres realitats culturals.
- Integrar noves eines i estratègies d'aprenentatge.
- Estimular als estudiants a aprendre noves formes de treballar en infermeria.
- Sensibilitzar als futurs professionals de la salut en l'àmbit de la cooperació internacional.

Material i mètode

Dins aquest projecte de mobilitat i cooperació iniciat el curs 05/06, es va identificar la necessitat d'organitzar una formació específica, d'aquí van sorgir diferents estratègies d'aprenentatge adaptades a les necessitats del moment, així es van planificar i dur a terme els cursos següents.

1- La UdG, va obrir la formació plantejada pels brigadistes que col·laboraven en el projecte d'alfabetització "Yo si puedo", als estudiants d'infermeria que aquell estiu volien participar en aquest mateix projecte a Nicaragua. El curs es centrava en la Història de Nicaragua, la situació política del moment, la cultura, costums i valors del país, la vida quotidiana, la preparació del viatge i informació sobre la Campanya d'alfabetització "Yo si puedo".

2- Veient la necessitat de centrar la formació més en l'àmbit de la salut, per així poder ofertar la possibilitat de realitzar el pràcticum de les assignatures de Materno –Infantil i Comunitària III de tercer curs d' infermeria es va portar a terme durant el novembre i desembre del 2006 el curs "Metodologías participativas aplicadas en educación para la salud" realitzat pel "Colectivo de Mujeres de Matagalpa". Aquest curs, organitzat per l'Escola d'Infermeria de Girona és una proposta basada en conceptualitzacions teòriques sobre les metodologies educatives participatives, alimentada per la pràctica de més de 20 anys de treball en la formació de recursos en salut i educació a la població i pretenia aportar eines, coneixements, habilitats i actituds des del "aprenent fent".

L'objectiu era enfortir i compartir coneixements i habilitats en metodologies participatives i innovadores.

3- Durant els mesos d'abril i maig del 2007 per tal de fomentar la continuïtat de la mobilitat i la cooperació i donat l'interès que hi havia en potenciar l'activitat en l'àmbit de la salut es va dur a terme un curs dirigit als estudiants i professors que volguessin millorar la seva capacitat en el coneixement de la cultura i característiques del país amb la possibilitat de realitzar una estada de cooperació per l'estiu del 2007.

4- Actualment s'ha iniciat, amb gran èxit d'assistència, i durant el mes de febrer i març del 08, un curs de formació dirigit als estudiants que continuen amb aquesta inquietud de mobilitat i de cooperació i d'ampliar nous horitzons anomenat "Curs de cooperació internacional: Una descoberta crítica en 6 passes a través de Nicaragua". L'objectiu principal del curs és descobrir què és la Cooperació per al desenvolupament, què és la solidaritat, quins són els mecanismes que enriqueixen a uns països i empobreixen a uns altres, què és la globalització i sobretot descobrir al màxim possible Nicaragua, la seva història i la seva realitat.

Per fer possible que estudiants de l'escola universitària d'infermeria de Girona puguin realitzar un pràcticum a Nicaragua es defineix la col·laboració entre la UdG, la UNAN i la associació de educació popular Carlos Fonseca Amador mitjançant la redacció i aprovació per les tres parts d'un conveni que contempli que els estudiants puguin realitzar les pràctiques de comunitària III i Materno Infantil en un espai amb convivència comunitària a les comunitats, barris i municipis on es desenvolupa el projecte "Yo si puedo". Per a poder signar el conveni dues professores titulars de l'escola d'infermeria van desplaçar-se a Managua, on es va procedir a la signatura del conveni.

Actualment el pràcticum s'està realitzant a Matagalpa i és per aquest motiu que s'ha redactat i signat també un conveni de col·laboració amb el Colectivo de Mujeres de Matagalpa. Aquesta ONG opera des de l'any 1986 a Nicaragua i es va iniciar amb 34 dones. Actualment desenvolupen 4 programes:

- Lideratge de les dones en salut comunitària amb recursos locals
- Organització de les dones cap al desenvolupament comunal i projectes productius
- Salut i drets sexuals i reproductius
- Enfortiment de recursos humans d'organitzacions socials i institucions.

Resultats

Emmarcat en aquest àmbit de mobilitat, s'han pogut proposar als estudiants d'infermeria quatre estades a Nicaragua. La primera va ser a l'estiu del 2006 quan 5 estudiants de segon curs i dues professores es van traslladar a Nicaragua per tal de col·laborar amb el projecte "Yo si puedo".

Després d'haver signat el conveni de col·laboració de pràctiques amb la UNAN, 5 alumnes de tercer curs van poder realitzar el seu pràcticum de Comunitària III i Materno Infantil durant els mesos d'abril a juny del 2007.

Aquell mateix estiu, 4 estudiants de segon curs van poder cooperar amb la UNAN.

Actualment s'ha desplaçat un alumne de tercer curs per a realitzar el seu pràcticum a Matagalpa fins al mes de juny.

Davant la limitació de places es van haver de realitzar diferents convocatòries per a seleccionar als estudiants susceptibles de poder realitzar el desplaçament. Els criteris de selecció incloïen tan l'expedient acadèmic, com la formació i experiència prèvia en cooperació així com la redacció d'una carta de presentació on l'alumne expressa les seves motivacions per a la cooperació. Algunes d'aquestes motivacions, extretes dels propis alumnes són les següents:

- Suposaria una experiència molt valuosa i una primera presa de contacte amb països en vies de desenvolupament.
- Aquesta experiència du implícit una altra perspectiva del què és la professió d'infermeria en primera instància i d'entendre la vida en última.
- Aprendre noves formes de treballar la infermeria.
- Conèixer un altra país amb la seva forma particular d'entendre el món.
- El fet de conèixer altres cultures, altres formes de fer i pensar.

Així doncs, un total de 15 alumnes d'infermeria han tingut la possibilitat de dur a terme les pràctiques clíniques i al mateix temps que s'han realitzat tasques de cooperació en un país amb una realitat tan diferent al nostre país i això els ha dut implícit una altra visió del què és la infermeria i també una altra manera d'entendre la vida (Taula 1).

TAULA 1 . Estadades realitzades pels estudiants Infermeria UdG des del curs 05/06 fins l'actualitat a Nicaragua.

UNIVERSITAT /ESCOLA	CURS ACADÈMIC	ESTUDIANTS (EUI)	MESOS
AECPPFA	05/06	5	2
UNAN	06/07	5	3
UNAN	06/07	4	2
Colectivo de mujeres de Matagalpa	07/08	1	2

Tots els estudiants van realitzar una completa memòria de la seva estada com a requisit imprescindible per a l'avaluació. Per tal de fer-nos una idea del què ha estat l'experiència de cooperació pels estudiants podem extreure'n les següents idees :

- Per cooperar s'ha d'estar en la mateixa disposició tan de rebre com de donar i rebre activament, pressuposa estar disposats a qüestionar i canviar la nostra realitat, tant del Nord com al sud.
- Les activitat d'informació, educació i sensibilització contribueixen, en el marc de la cooperació a generar relacions culturals, actituds i valors d'un nou tipus.

A més, el compromís dels estudiants, un cop han finalitzat els estudis i han realitzat l'activitat de cooperació, es referma amb la organització i col·laboració amb les activitats d'informació i sensibilització cap a d'altres estudiants. Així han col·laborat amb les jornades d'informació organitzades a principi de curs i que els mateixos estudiants han fomentat i anunciat.

No tots els estudiants que han fet la formació han tingut la oportunitat, o no s'han acabat de decidir a emprendre el pas, de fer l'estada de cooperació, però els que ho han fet han transmès a la resta el què ha significat per a ells l'experiència. Està clar que trepitjar aquestes terres i concretament Nicaragua no ha deixat indiferent a cap de les persones que han pogut gaudir de l'experiència.

Conclusions

Analitzant les estadades d'aquests 3 últims cursos 05/08, podem confirmar que l'experiència ha estat del tot enriquidora tan a nivell personal, com pel seu futur professional. El projecte es va iniciar en una col·laboració de cooperació pels alumnes de tercer i se li va donar amplitud a l'afegir la possibilitat de realitzar el practicum a l'últim curs d'infermeria.

Amb l'avaluació dels resultats, s'ha identificat que els alumnes, han gaudit de l'experiència de conèixer una altra realitat cultural, amb un plantejament diferent sobre la vida i la salut. Els aprenentatges realitzats superen els que es puguin dur a terme en qualsevol altre espai de pràctiques, anant des dels aspectes més professionalitzadors com de maduració professional i sensibilització envers els països no desenvolupats i en situacions d'injustícies socials.

L'estudiant identifica l'experiència en el marc cooperatiu, com una possibilitat única i del tot recomanable que ofereix el sistema universitari, que difícilment es pot aconseguir de forma individual.

A partir de la formació ofertada, han aconseguit conèixer noves habilitats i metodologies innovadores per apropar la salut a noves realitats socioculturals. Han descobert com sempre hi ha possibilitats d'intervenció i de millora, encara que les situacions econòmiques i sanitàries siguin molt deficitàries. També han descobert com la intervenció i el treball social aconsegueixen grans millores i que és necessari col·laborar des de la seva perspectiva, no la nostra.

Pensem que és important continuar en aquesta línia de sensibilització a l'alumnat cap a la mobilitat i la cooperació, i entenem que així mateix ho sent la Universitat si ens fixem en el nou codi de les universitats en Matèria de cooperació i desenvolupament.

Bibliografia

Ara, A. Marchand, B. (2005). *Guia de aprendizaje y acción para el equipo de salud del primer nivel de atención*. Managua: Ais-nicaragua acción internacional por la salud.

Pérez de Armiño, C. (2001). *Diccionario de acción humanitaria y cooperación al desarrollo*. Barcelona: icaria – hegoa

Guilbert, J. (1990). *Guia pedagógica para el personal de salud*. World health organisation.

Alonso, J.A. (1999). *Estrategia para la cooperación española*. Madrid: Ministerio de asuntos exteriores.

Dionr, B. (1998) *tropical medecine*. (4ª ed.).

Gómez-Galán, M. Sanahuja, J.A. (1999). *El sistema internacional de cooperación al desarrollo: una aproximación a sus actores e instrumentos*. Madrid: Cideal.

Qüestions i/o consideracions per al debat

1. Quina via d'organització seria necessària per a fomentar la mobilitat cooperant?
2. Com participa la Universitat en la cooperació?
3. Com a docents , com podem fomentar la sensibilització cap a la mobilitat?